

UITGELEZEN

PHILIPS CHRISTIAAN VISSER NEDERLANDS LAATSTE ONTDEKKINGSREIZIGER

Toen Philips Christiaan Visser (1882-1955) overleed, was dat radionieuws en stond het op de voorpagina's van alle grote Nederlandse dagbladen. Visser was zó bekend, dat wanneer hij met zijn vrouw Jenny Hooft per schip vertrok voor een expeditie, de persfotografen zich op de kade verdrongen. Het bioscoopjournaal vertoonde filmbeelden. Zelfs koningin Wilhelmina kwam naar een lezing. Visser schreef over zijn expeditieboeken en artikelen in binnen- en buitenland. Anno 2024 lijkt Visser wel gewist uit ons collectieve geheugen - zelfs in de bergsportwereld. Wat was zijn betekenis?

De vier Karakoram-expedities (1922-1935) van Philips Visser en Jenny Hooft zijn voor ons land uniek. Waarschijnlijk was Vissers oeuvre het grootste en meest gevarieerde ooit van een Nederlander op het gebied van bergsport en glaciologie. Tevens was hij een spilfiguur binnen de in 1902 opgerichte Nederlandsche Alpen-Vereniging: bestuurder en hoofdredacteur. De leden kwamen uit politiek-bestuurlijke, universitaire en adellijke kringen (tot in 1976 stonden in het tijdschrift *De Berggids* bijnamen titels als Mr. of predicaten als Jhr.). Visser was in die tijd verreweg Nederlands belangrijkste klimmer; hij inspireerde menig lid van de NAV.

Maarten Faas' missie - de herwaardering voor Visser - is geslaagd. Zijn boek *Philips Christiaan Visser, Nederlands laatste ontdekkingsreiziger* leest als een avonturenroman. Het is bedoeld voor een bredere lezerskring dan alleen in bergsport geïnteresseerden, want Faas focust zich niet alleen op de expedities; hij neemt je ook mee in Vissers 'tweede leven' als diplomaat en ambassadeur. Die stukken vervelen geen moment en vinden hun hoogtepunt in de bijdragen over Vissers contacten met Franz von Papen, die in 1932 rijkskanselier van Duitsland was en in 1933-'34 vice-rijkskanselier in Hitlers kabinet.

Met duidelijke tussenkopjes behoudt de auteur de regie over de tekst, wanneer hij zijstapjes maakt naar bijvoorbeeld de politieke of de huidige situatie. Daarin krijgen ook andere ontdekkingsreizigers een gezicht, evenals zijn Nederlandse metgezellen, de cartografen van de *Indian Survey* en de Zwitserse gidsen. Jammer dat de beroemde berggids Franz Lochmatter een beetje te kort wordt gedaan. De bescheiden Lochmatter was niet alleen de onmisbare persoon voor het hooggebergte, hij was ook een belangrijke factor in de logistiek: hij hield het huishoudboekje bij van de expeditie (onder andere voedselinkopen, soms voor maanden).

Faas verwoordt goed wat Vissers innerlijke drijfveren waren. Hij was een romanticus die wilde ontsnappen aan de beklemming van Europa en zich nimmer aan de aantrekkingskracht van het hooggebergte kon onttrekken. Hij had een sterke hang naar avontuur en wilde onbekende bergdalen en gletsjers in de Karakoram betreden. Tegelijkertijd moest een expeditie nuttig zijn: wetenschappelijk onderzoek en het in kaart brengen van niet-geëxploreerde valleien en

ijsmassa's. Glaciologie was zijn wetenschappelijke passie.

Faas' boek is een geweldig doorwrocht werk met al die geraadpleegde bronnen, nabestaanden en wetenschappers! Waarom staan er dan zulke povere kaartjes in? Voor een beter begrip van de ligging van de Karakoram had op de overzichtskaart de begrenzing met andere gebergten als de Himalaya kunnen staan, bijvoorbeeld de loop van de Indus. Op de expeditiekaartjes staat geen enkele ontdekte gletsjer en doorgekruiste bergketen aangegeven. Cartografie was toch een hoofddoel voor Visser. Hijzelf zou er diplomatiek op hebben gereageerd: "*De lezer wil toch weten waar ze liggen.*"

Bij het lezen van Faas' biografie en Vissers boeken moet je je het volgende realiseren. Visser was bevoorrecht in een tijd dat een Nederlander nauwelijks vakantie had, laat staan naar de Alpen kon reizen. Zijn leven begon met een 'gespreid bedje': zorgeloze jeugd, HBS en handelopleiding, en vervolgens een positie in het Schiedamsse bedrijf van zijn vader, de Jeneverstokerij Daniël Visser en Zoonen. Dat maakte het hem financieel mogelijk om naar Zwitserland te gaan, waar hij zijn eerste berg beklom. Zijn daaropvolgende expedities lijken op het eerste gezicht misschien een mix van heldhaftig, victoriaans avontuur met extravagante personages uit het Nederlandse patriciaat. Maar een sprookje was het allerminst. Maandenlang was men buiten alle civilisatie. Er werden ontberingen geleden, risico's genomen en soms dreigde de wil om door te zetten te verdampen. Desondanks volhardde Visser en bereikte hij zijn doelen. Grotere lof dan die van de gezaghebbende professor en Karakoram-explorateur Kenneth Mason in het standaardwerk *Abode of Snow* (1955) had hij zich niet kunnen wensen: "*Few mountain expeditions have brought back so rich a harvest in so short a time.*"

(Robert Eckhardt)

Philips Christiaan Visser – Nederlands laatste ontdekkingsreiziger 1882-1955
Maarten Faas, uitg. Verloren, ISBN 9789464550924, € 27,-

UIT HET OEUVRE VAN DE VISSERS

- *Boven en beneden de sneeuwgrens* is het eerste boek over bergsport in Nederland.
- *Winter in de Alpen* is het eerste boek over wintersport in de Nederlandse taal; het behoort tevens tot de alleroudste boeken ter wereld over wintersport.
- 1e exp. - *Naar Himalaya en Kara-Korum* en *Among the Kara-Koram glaciers* van Jenny Visser-Hooft, een zeer kostbaar boek.
- 2e exp. - *Naar onbekend midden-Azië - Tusschen Kara-Korum en Hindu-Kush.*
- 3e exp. - *Door de bergwoestijnen van Azië.*
- 4e exp. - *Langs de noordelijke flanken van den Karakoram.*

➔ www.boekwinkeltjes.nl/v/bergboek/ - Expeditieboeken tussen € 5,- en € 27,-